

E-knihy v knihovnách Královéhradeckého kraje

Andrea Součková

Půjčování e-knih patří mezi stále častější služby poskytované knihovnami v ČR. Ačkoli už v současnosti existuje řada platform, jejichž prostřednictvím mohou knihovny nabízet svým uživatelům e-knihy, nejrozšířenější je eReading. Tato platforma je nyní využívána v 7 krajských a 95 městských a obecních knihovnách. Situace v ČR je podrobněji popsána v článku Jiřího Pavlíka, který naleznete v aktuálním čísle zpravodaje, účelem tohoto příspěvku je však nastínit stav v Královéhradeckém kraji.

Za rok 2017 vykazalo v Královéhradeckém kraji výpůjčky e-knih 6 veřejných knihoven (záměrně pomineme Studijní a vědeckou knihovnu v Hradci Králové, která má jakožto krajská knihovna jinou funkci a jejíž služby v této oblasti popisuje článek Hany Hornychové aktuálního čísla zpravodaje). **Jedná se o Knihovnu města Hradce Králové, Městskou knihovnu Kostelec nad Orlicí, Městskou knihovnu Trutnov, Městskou knihovnu Slavoj ve Dvoře Králové nad Labem, Knihovnu Václava Čtvrťka v Jičíně a Knihovnu Kryštofa Haranta v Pecce. Tyto knihovny jsem se tedy rozhodla kontaktovat a zjistit, jaké jsou jejich zkušenosti s půjčováním e-knih.** Situace v kraji kopíruje tu celostátní, a tak není překvapením, že všechny dotazované knihovny využívají platformy eReading. Ačkoli některé z nich uvažovaly nebo teprve uvažují i o nabídce společnosti Flexibooks, v současné době tuto službu poskytuje pouze Městská knihovna v Trutnově. Knihovna města Hradce Králové momentálně také zkoumá možnosti platformy Bookport a aktuálně se připojila do projektu E-knihy do každé knihovny Městské knihovny v Praze (více o aktivitě v článku Vojtěcha Vojtíška aktuálního čísla zpravodaje). Důvodů, proč je nejvyužívanější platformou zrovna eReading, je vícero (zcela zásadní je určitě výhodná cena, ale mezi dalšími argumenty oslovené knihovny uvedly např. nabídku žádané beletrie, snahu o řešení problematiky vícečetných rezervací a čekací doby nebo dobré zkušenosti s firmou, potvrzené ostatními knihovnami). Nemalou roli v tomto ohledu hraje jistě i možnost využití dotačního podprogramu Ministerstva kultury ČR VISK 3. Finanční podpora je pro ředitele a vedoucí knihoven, kteří musejí mnohdy hospodařit s omezeným rozpočtem, velmi důležitá, a tak všechny knihovny, které v Královéhradeckém kraji svým uživatelům umožňují půjčování e-knih, existence tohoto programu využily. Popisovanou službu nabídla většina dotazovaných knihoven (v Hradci Králové, Kostelci n. O., Dvoře Králové n. L. a Jičíně) svým čtenářům poprvé v roce 2015, v Trutnově se přidali o rok později a v Pecce v loňském roce (konkrétně od listopadu 2017). Ačkoli míra půjčování e-knih uživateli v knihovnách dosud neodpovídá tomu, co se od zavedení této služby v ČR očekávalo, žádná z popisovaných knihoven zatím neuvažuje o jejím zrušení. Pokud vás zajímají konkrétní názory a zkušenosti s půjčováním e-knih v knihovnách kraje, čtěte dále...

Naplnila služba půjčování e-knih vaše očekávání?

- **Hradec Králové:** Považovali jsme za nutnost uživatelům nabídnout novou službu, která vyplývá z využití moderních technologií. Od začátku jsme k ní přistupovali tak, že nabízíme uživatelům „něco navíc“, něco, co je pro ně pohodlné, intuitivní a dostupné 24 hodin denně 7 dní v týdnu. Toto očekávání se naplnilo. Také jsme doufali, že

se díky půjčování e-knih zkrátí čekací lhůta na tištěné tituly, které jsou několikrát zarezervované. Tato hypotéza se potvrdila jen částečně.

- **Kostelec n. O.:** Ano.
- **Trutnov:** Je to rozšíření nabízených služeb.
- **Dvůr Králové n. L.:** Předpokládali jsme ze strany čtenářů daleko větší zájem. Zatím se však ukazuje, že většina registrovaných uživatelů dává stále přednost analogové formě.
- **Jičín:** V podstatě ano. Chtěli jsme rozšířit a doplnit naši nabídku knih, což se stalo.
- **Pecka:** Zatím ne tolik, jaká byla na ni poptávka od uživatelů, ale věříme, že v budoucnu bude služba dle očekávání využita. Půjčování e-knih je v rámci registrace bez dalších poplatků, uživatelé uhradí pouze registrační poplatek a poté mohou legálně stahovat knihy, pevně proto věříme, že tuto službu brzy ocení.

Narazili jste na nějaké obtíže či problémy při zavádění nebo poskytování služby půjčování e-knih?

- **Hradec Králové:** Z hlediska implementace do online katalogu Carmen jsme na větší problémy nenarazili. Je to z velké části dáno tím, že již před námi začaly služby využívat knihovny se stejným automatizovaným knihovním systémem (a případné chyby se odstranily). Pro uživatele je však zásadní problém, že výpůjčky lze uplatnit pouze na určitých typech zařízení. Samotný proces výpůjčky je jednoduchý (pozn.: od začátku nabízení služby se tento proces zjednodušil, optimalizovala se též výpůjční doba). Další problém spatřujeme v omezené nabídce titulů, které si lze zapůjčit, i když během loňského roku se nabídka výrazně rozšířila.
- **Kostelec n. O.:** Nefunkční čtečky eReadingu, problémy s katalogem Carmen.
- **Trutnov:** Ne.
- **Dvůr Králové n. L.:** Ne.
- **Jičín:** Největším problémem byly a jsou čtečky e-knih. Většina našich čtenářů má typ čtečky, na který knihy nelze stahovat. Pokud má čtenář chytrý telefon nebo tablet, je to bez problémů.
- **Pecka:** Vše proběhlo bez problémů, pouze jsme řešili malý problém se zobrazováním e-knih v našem online katalogu – vše bylo však brzy vyřešeno.

Jaké jsou přínosy půjčování e-knih vaší knihovně?

- **Hradec Králové:** Knihovna dokazuje svým uživatelům, že je flexibilní institucí, která je ochotna a schopna reagovat na nové trendy a potřeby uživatelů, zejména na poli rychle se rozvíjejících informačních technologií. Nabízíme další službu, která je pro uživatele k dispozici i mimo otevírací dobu knihovny, online. Podporujeme veřejnost v legálním stahování e-knih, potažmo i samotné autory.
- **Kostelec n. O.:** Větší zájem čtenářů o knihovnu, někteří se přihlásili jen kvůli e-knihám.
- **Trutnov:** Není nutné kupovat žádané knihy ve více výtiscích.
- **Dvůr Králové n. L.:** Bonus pro registrované.
- **Jičín:** Rozšíření a obohacení naší nabídky. Některé e-knihy nemáme v tištěné podobě vůbec. Nabízíme možnost stažení e-knihy, hlavně u povinné četby, když jsou všechny tištěné exempláře vypůjčené.
- **Pecka:** Přínosem zavedení e-výpůjček je rozšíření a zkvalitnění služeb knihovny a uspokojení poptávky po zavedení této služby v knihovně. Předpokládáme, že služba osloví i nové čtenáře, kteří dosud o služby knihovny neměli zájem. Knižní fond jsme obohatili o nové a zajímavé knižní tituly.

Další postřehy nebo náměty:

- **Hradec Králové:** Je nutné celkově zlepšit prostředí půjčování e-knih v ČR a také vztahy na poli: nakladatel – autor – poskytovatel služby – příjemce služby, aby se obsahová nabídka co nejvíce rozšířila, ceny za výpůjčky klesly a službu si mohlo dovolit více knihoven, i ty menší. Je pravda, že pro knihovnu je to další finanční položka navíc – zatím v řádu cca 40-60 000 Kč ročně, rozpočet na nákup fyzických knih jsme nekrátili.
- **Pecka:** Vzhledem k rychlému rozvoji nových technických vymožeností nechceme zůstat pozadu, ale naopak chceme držet krok s dobou a i nadále zůstat moderním kulturním a informačním centrem v obci tím, že budeme nabízet stále nové zajímavé služby. Půjčování e-knih vnímáme jako uživatelsky velmi příznivou službu, kterou, jak věříme, ocení nejen mladí lidé, studenti, ale i dospělí a senioři.

Na závěr několik statistických údajů pro zajímavost. V roce 2017 bylo v Královéhradeckém kraji realizováno 1 386 výpůjček e-knih (do tohoto čísla není zahrnuta Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové). Významně se na tomto počtu podílí Knihovna města Hradce Králové, která v uplynulém roce vykazala 905 výpůjček. V porovnání s ostatními knihovnami v kraji se také může pochlubit nejvyšším počtem uživatelů využívajících tuto službu, tj. 191. Velmi slušná čísla vykazuje i Knihovna Václava Čtvrta v Jičíně, a to 218 výpůjček a 85 uživatelů.

Za zodpovězení otázek děkuji: B. Čížinské (Knihovna města Hradce Králové), I. Havlové (Městská knihovna Kostelec nad Orlicí), L. Knapové (Knihovna Kryštofa Haranta v Pecce), J. Maršíkové (Městská knihovna Trutnov), M. Staníkové (Městská knihovna Slavoj ve Dvoře Králové nad Labem) a I. Rodrové (Knihovna Václava Čtvrta v Jičíně).

Kontakt na autorku: andrea.souckova@svkhk.cz

© 2000-2010 Studijní a vědecká knihovna v Hradci Králové · pujcovna@svkhk.cz · knihovna@svkhk.cz